

Tak for initiativet til at samle viden om 2. verdenskrig. Jeg begyndte for et par år siden at notere, hvad jeg kunne erindre om "Krigen som vi aldrig glemmer". Disse notater er distribueret til de yngre generationer i familien, samt til den lokalhistoriske samling for Vennebjerg og Lønstrup. Der er ikke tale om dramatiske episoder, men mere om hverdagssituationer som du efterlyser under pkt. 2. Jeg voksede op på landet under jævne kår, min far var landpost og mor var hjemmegående.

Jeg sender hermed nogle stumper af mine skrivelser, som du kan anvende eller forkaste. Alle navne på nær lærer Kristensen er ændrede!

Med venlig hilsen

N.C. Arildsen

BEGYNDelsen OG ENDen

Jeg var kun 5 år da Danmark blev besat den 9. april 1940 og husker derfor ikke ret klart noget om denne begivenhed.

Jeg husker tydeligere 4. maj om aftenen da den danske journalist Johs. G. Sørensen i den engelske radio BBC kunne meddele, at Montgomery havde oplyst, at tyskerne i Holland, Nordvesttyskland og Danmark havde kapituleret, og der skulle blive fred næste morgen.

Straks efter nyheden satte min mor sig på tørvekassen i køkkenet og græd, - det var :-)
noget mærkeligt noget for en ti års dreng at se på, jeg kunne ikke fatte, hvorfor mor satte sig og græd, - når nu krigen var forbi.

Mor måtte have haft en vis fornemmelse for min situation, så jeg fik besked på at løbe ind til Niels og Stine, det var vores nærmeste naboer, for at fortælle dem, at krigen var slut.

Den 5. maj om morgenen var alle elever i Vennebjerg skole på Klangshøj, hvor lærer Kristensen højeste Dannebrog. Mange fra omliggende gårde mødte op og sang med på morgensangen, og var derved med til denne spontane markering af at Danmark nu igen var frit.

Salg af svin

Jeg var avisdreng under krigen, og delte aviser ud til flere husmænd ved foden af Vennebjerg bakke. En dag oplevede jeg noget, som jeg nok ikke skulle have set, jeg kom ind til et af stederne, og i bryggerset så jeg nogle tyske soldater i gang med at slagte 5-6 grise. Bondemanden, som jeg normalt havde et særdeles godt forhold til, fik mig varpet ud med ordene, - det her er ikke noget du skal se.

Det var jo ikke legalt, at sælge grise til tyskerne, så det var derfor jeg ikke måtte se, hvad der foregik. Men med hensyn til at sælge svin til tyskerne, så var situationen den, når alle de andre gjorde det, så kunne man jo lige så godt være med.

Det var dog ikke eneste gang, jeg blev vidne til et sådan slagteri hos manden, og en af de ting jeg lagde mærke til, var tyskernes måde at partere de slagtede grise på. Når grisene var rensede og delt, og dermed klar til partering tog en af officererne et stort stykke blå besat@nordjyske.dk :-) kridt og tegnede nogle felter på svinekroppene, hvert felt blev forsynet med ugedag, - så var der til dagens ration til gruppen.

Tysk arbejde (Værnemageri)

Kort tid efter besættelsen af Danmark forberedte tyskerne sig på angreb fra søsiden, og værnemagten gik straks i gang med at anlægge befæstninger og forsvarsstillinger i klitterne ved Lønstrup og på toppen af Vennebjerg bakke.

Der skulle i den forbindelse flyttes en masse jord og græstørv, jeg kan huske, at husmændene rundt omkring begyndte at møde op med deres hestevogne for at køre for tyskerne. De første, der gik i gang, var ilde sette, men når nu de andre gjorde det, kunne man jo ligeså godt selv være med, der var jo penge i det, og pengene var jo knappe hos husmændene.

En af de meget aktive i dette arbejde var også kendt for at sælge grise til tyskerne, i den anledning fik det meget passende tilnavn "flæsk". Han kørte også græstørv for tyskerne, og avancerede til at blive sjakbajs ved tyskernes anlægsarbejder. Han var ikke alt for populær blandt de menige arbejdsmænd, en dag havde de begravet hans skovl, så kun håndtaget var fri. Søren, som var mandens rigtige navn, trak i skovlen, men forgæves, - det kan du godt opgive, lød det fra en af sjakket, - der er en halv gris i enden af skovlen.

På grund af sine aktiviteter for besættelsesmagten var Søren også udsat for trusler, han fik, som flere andre, der var lidt for ivrige i deres indsats for værnemagten tilsendt en mini ligkiste, som tegn på at hans tyskvenlige aktiviteter, set med danske øjne ikke var vel sette.

Han var også udsat for mindre "sabotagehandlinger". Blandt andet var der nogen, der en nat fjernede møtrikkerne, der skulle holde hjulene på hestevognen på plads.

Andre bortførte også hans hest en sen nat, det var vist egentlig planen, at hesten skulle være aflivet med en pille.

Men om det var samvittigheden, der tog over, eller modet slap op, ved jeg ikke, men hesten blev sluppet løs i Vester Vidstrup, og traskede selv hjem i nattens mulm og mørke.

Det må have undret manden en del, at hesten stod uden for stalddøren om morgenen.

EFTERSPIL

Jeg gik i skole med den tidligere nævnte Sørens yngste søn, Jens Peter, der et par dage efter befrielsen i 1945 kom for sent i skole, og da lærer Kristensen lidt barsk ville vide om årsagen til denne forseelse, forklarede den forgrædte Jens Jørgen, at det var fordi Prins var død.

Hvad siger du, hvem er Prins, sagde Kristensen, og så fik Jens Peter grådkvalt fremstammet, at det var deres nordbagge føl, og det var blevet kvalt fordi det havde fået halsen i klemme i indelukket.

Et par dage senere var jeg inde hos Søren da bilen fra destruktionsanstalten i Sæsing, kom for at hente det døde føl, og det var jo spændende for en ti års knægt at se, hvordan man fik føllet læsset på lastbilen.

Pludselig kom der endnu en lastbil ind på gårdspladsen, det var en gruppe bevæbnede modstandsfolk, de skulle arrestere Søren for hans værnemageri. På ladet af bilen sad flere arresterede værnemagere, der blev skarpt bevogtet.

Søren blev tydeligvis dybt chokeret, men det var hans kone ikke, - det kan godt være, at i skal have ham med, men kan han ikke lige få lov at hjælpe med at læsse det døde føl først, sagde hun til lederen.

Lederen af gruppen var den kendte politiassistent Kare', der nu var kommet frem fra sit skjul, efter at han var gået under jorden da tyskerne tog politiet i september 1944.

Det endte med at Søren lov at hjælpe med at læsse føllet, mens de maskinpistolbevæbnede modstandsfolk så på.

Da føllet var læsset, spurgte Søren, om han måtte gå ind og skifte tøj, og det blev også tilladt, men det skete også under væbnet tilsyn helt ind i soveværelset.

Det fik den gæve kone til, at sige, at det var noget pjat, - han er bange som en hare, og løber ingen steder, det ville være noget andet, hvis det var mig, så skulle i anderledes passe på.

Søren blev ført til Hjørring, og sad nogen tid i arresteret, men så vidt jeg husker gik det med ham, som med en hel del af de andre af de mindre værnemagere, nogen tid efter blev de løsladt, om de nogensinde kom for en dommer, og blev dømt for noget ved jeg ikke.

En anden gruppe, der også blev straffet efter befrielsen var de kvinder, der efter befolkningens opfattelse havde plejet en lidt for intim omgang med de tyske soldater. De primitive betegnelser for disse kvinder var feltmadrasser eller tyskertøse.

Afstraffelsen af disse kvinder, blev nærmest vedtaget ved en standret bestående af unge mennesker, der besluttede, at de formastelige skulle have håret klippet af, nogle af pigerne fik malet hagekors på kroppen

FLYGTNINGE

En af de ting jeg husker fra 2. verdenskrig, og gjorde stærkest indtryk på mig, var de mange flygtninge, især fra Østtyskland, der kom til Lønstrup i de sidste krigsår.

De kom gerne med særtog til Lønstrup station hen på aftenen. Stationsområdet blev i den anledning afspærret af tyske soldater, inden de lange tog bestående af op imod 20 kreaturvogne ankom.

I kraft af jobbet som avisbud havde jeg et godt forhold til trafikassistenten, der ind imellem fortalte, at der om aftenen ville ankomme tog med flygtninge.

Hvis vi bare kom i god tid, kunne vi få lov at stå bag gardinerne inde på stationskontoret, og følge det gribende syn det var, når toget ankom, og de mange afkræftede kvinder, børn og en del gamle mænd blev hjulpet ud på perronen efter mange døgn's ophold i det efterhånden uhumske vogne.

Der var strøet et godt lag halm i bunden af vognene, det var den eneste komfort, man kunne byde de stakkels mennesker. Vognene var ikke opvarmede og udstyret med nogen form for toilet, derfor foregik al nødtørft i halm i vognene.

Flygtingene blev for største delens vedkommende indkvarteret i beslaglagte hoteller og sommervillaer i Lønstrup. De var alle meget afkræftede, mange var syge og adskillige døde, og blev begravet på Mårup kirkegård.

I efterkrigsårene kom der ind imellem nogle unge tyskere, for at tilse og vedligeholde gravene, men disse gravsteder er efterhånden skredet i havet.